

מסורת הש"ס

(א) נצ"ח ה'י' ונחמ' סדר
(ב) נצ"ח ס"ס (ג) נצ"ח סדר
ויהא פ' י' נ' מפרש למה
שבעה דינרין דוקא וכן
לגשה דינרין דקמרון,
(א) ס"א וכולן שמה ונדע
דגירסת מוספות דלעיל נד'
ד"ה למורדת ס' לעולם
פוחת וכולן שמה נפלה לה
יירוש' ס"א (ד) לקמן ע"ה,
(ה) לקמן ס"א (ו) ס"א
ל"ג רש"י (ז) לעיל ס';
וש"י (ח) ס"א שפיר
(ט) לקמן ס"א (י) [ס"א]
(כ) פירוש מקל,

תורה אור השלם

1. ידע צדיק נפש
בדמיון ודמיון רשעים
אמר:

הגהות הב"ח

(א) ת"ח פוחתין כו' נ"צ
ותומה דהא ה"א ש"ס שני
אחת אלא כמורדת מתשמש
ובירושלמי לא קאמר אלא
למורדת ממלכה:

מוסף רש"י

אמרה להו ידע צדיק
נפש בהמתו. מה כמורדת
ונמי ביהו' נכיסים (וש"י)
י' א"ל דלמרי דלמרי
הו' ידע ד' עקובתה הו'
ואמרה ליה דל' מתנגת
ענייה ואל' דלמרי דל'
הו' ידע אלא ק"ה ק"ה
אמרה דלדק לא מזה
למרי (נדר"ס).

תוספות ר"ד

מת' המורדת על בעלה
פוחתין לה מכתובתה ו'
דינרין בשבת ר"י אומר
שבעה טרפעיקין ועד
כמה הוא פוחת והולך
עד כנגד כתובתה ר"י
אומר לעולם הוא פוחת
והולך שמה תפול לה
ירוש' מקום אחר ויחזור
יגבה ממנה. וכן המורד
על אשתו מוסיפין לה
על כתובתה ג' דינרין
שבת ר"י אומר שלשה
טרפעיקין פ' המורדת על
בעלה מתשמש שאינה
רוצה להוקף לו קנסיה
חכמים לפחות מכתובתה
ו' דינרין בשבת ומורית
הבעל שאפי' אם התרצה
אחר מיכן לעמוד בשלום
[עמו] אלו ו' דינרין
גם בתוך ימי מרדה נותן
לה כל כתובתה חוץ מפתת
זה שאינה מפרסת במרדה
אלא ו' דינרין בשבת וחו'
לא וכגון שאינה תובעת
גירושין אלא שכתובתה
לצער דקאמרינן לקמן
אבל אם תובעת גירושין
נותן לה גט ומפרסת וכן
כתובתה מיד והוא שיתור
בה ויודיעה כי תפסיד כל
כתובתה מפני שרובעת גט

קא מדברת. את מתנהגת: **שינכחא.** השכינות: עלי ושלם שלם
הוא. תורה שלמדתי אני ושלמדתם אתם על ידה הוא: **שקל מנא.**
כלי זין כאלו בל להלחם: **איעורו.** בזהוה מריצה: **לא מר איפסיק**
ולא מר איפסיק. לא אכלו סעודת יום הכפורים שמפסיקין זה אכילה
להתענות. סעודה אחרונה של ערב ט'
באכ ויהי"כ קרי סעודה המפסקת
שמפסיקין זה בזה' תענית (דף ל'):
מתני' המורדת על בעלה. בגמ'
מפרש ממנאי: **טרפעיקין.** בגמרא (ט'
מפרש: **עד כדי כתובתה.** ואחר כך
נותן לה גט ויוצאה בלא כתובה אבל
אינו משהה לפסוק על הנכסים שנפלו
לה מצית אציה ולהפסיקה ממנה:
שלשה דינרין. בגמרא (ט' מפרש מאי
שנא הוא מינה ידיה: **גמ' באומר**
איני ון. דהיינו תחת מללכה: **ואמרי**
רבי יואל. ומתניתין מוסיפין תנן ואינו
מוציא לאלתר: **ולאו אימלוכי ביה**
צני. שמה יחזור צו ובתוך זמן שאנו
נמליכין צו ומחזיקין עליו שיחזור צו
מוסיפין על כתובתה: **אחס ל.** כולן
שות מורדת מירד ואפילו שהיא נדה
או חולה היא מורדת: **ארוסה.**
שאלמה לא אנשא: **ה"ג בשלמא למ"ד**
מתשמיש שפיר אלא למ"ד משום מללכה
חולה צמ מללכה היא. בשלמא למ"ד
מתשמיש שפיר ואי משום נדה דלאו צמ
תשמיש היא אינו דומה מי שיש לו פת
בסלו כו' דלקמן אלא למאן דאמר כו':
אלא

שמע אבוהי שקל מנא ונפק לאפיה אמר ליה **ו** יונתן נזכרת איכא דאמרי אמר
ליה יונתן נזכרת איטרוד לא מר איפסיק ולא מר איפסיק: **מתני' המורדת**
על בעלה פוחתין לה מכתובתה **שבעה דינרין בשבת ר'** יהודה אומר שבעה
טרפעיקין עד מתי הוא פוחת עד כנגד כתובתה ר' יוסי אומר לעולם הוא פוחת
והולך עד שאם תפול לה ירושה ממקום אחר גובה הימנה וכן המורד על
אשתו **מוסיפין על כתובתה שלשה דינרין בשבת ר'** יהודה אומר שלשה
טרפעיקין: **גמ' מורדת ממאי רב הונא** אמר מתשמיש המטה ר' יוסי ברבי
הנינא אמר ממלאכה תנן וכן המורד על אשתו בשלמא למ"ד מתשמיש לחיי
אלא למאן דאמר ממלאכה מי משועבד לה אין באומר איני ון ואיני מפרנס
והאמר רב האומר איני ון ואיני מפרנס יוציא ויתן כתובה ולא לאמלוכי ביה
בעי' מתבי' א אחת לי ארוסה ונשואה ואפי' נדה ואפילו חולה יוציא' שומרת
יכם **בשלמא למאן דאמר ממלאכה שפיר אלא למאן דאמר מתשמיש נדה**
בת תשמיש היא אמר לך אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו
איכא דאמרי בשלמא למאן דאמר מתשמיש **היינו דקתני חולה**

אמרה איני נזונת ואיני עושה לא מפקעת עצמה אלא מעשיית נמר שהוא עיקר מעשה ידיה אבל שאר מלאכות כגון טוחנת ואופה כו' עבדא
הו"מ שפיר קצר כרז הונא וכן משמע קצת דקרי לעיל (דף נט.) מעשה ידיה מידי דקייץ ובשאר מלאכות כגון טוחנת ואופה לא שייך
קילותא אבל אין נראה אלא כי אמרה איני נזונת ואיני עושה פטורה מכל ו' מלאכות וכי עבדא שאר מלאכות פוחתין לה מעשיית צמר
כדתנן במתניתין (לקמן סד.) ואם היתה מינקת פוחתין לה ממעשה ידיה ונראה דהוא הדין טוחנת ואופה והא דנקט מינקת משום דלחיי
כנשורה אותה על ידי שלש דאניה יכולה לעשות לו מלאכה אחרת כיון דאניה עמו צבית ומיהו ים לדחות דאיכא למימר דדווקא נקט
מינקת ומשום דטורח ממעט חלץ פוחתין לה ממעשה ידיה אבל מכל מקום נראה דכי אמרה איני נזונת ואיני עושה דפטורה מכל המלאכות
שחם תעשה לו מלאכות אחרות אם כן לעולם לא תעשה לעצמה וצמאי תהא נזונת ואם תאמר מורדת ממלאכה אמאי פוחתין לה מכתובתה
לינקות **פירא וליחיד דהא יוכל לכופה למעשה ידיה לרש לקיט** וי"ל כיון דאניה רוצה לעשות אלא ע"י כפיהה חשיבא מורדת ופוחתין לה
אדם דר עם נחש ככפיהה אחת: **באומר איני ון ואיני מפרנס.** מכאן מוכיח רבינו אליהו שחייב אדם להשכיר עצמו ללמוד תינותא דאין
לעשות מלאכה אחרת כדי לזון את אשתו דאם לא כן מה ענין זה אלא מורד ממלאכה ומיהו כקונטרס פירש משום דזון ומפרנס הוא כנגד
מלאכה של אשה ועוד הציא ראייה מדכתבין בכתובה ואנא אפלת כו' ומיהו גם זה ים לדחות כמו שמפרש ר"ח דאפלת היינו עבודת הקרקע
פירוש אחריו ואנכש ואעורר את השדה ואנכי מונוות לצית אבל להשכיר עצמו אינו חייב: **והאמר רב האומר איני ון ואיני מפרנס**
יוציא ויתן כתובה. משמואל דפליג עליה דרז בסוף המדיר (לקמן דף עז.) דקאמר עד שכופין אותו להוציא יכופו לו לזון לא מצי למפרך דלדידיה
אמי שפיר דלע"פ שכופין אותו על כרחו לזונה מכל מקום מוסיפין כיון דאינו רוצה לזונה אלא על ידי כפיה דאין אדם דר עם
נחש ככפיהה אחת אבל לרז שכופין אותו לגרשה מיד מה שייך תוספת ואם תאמר למאן דאמר מתשמיש נמי תקשי דעל כרחך
מורד מתשמיש נמי כופין להוציא דאנו לעולם יוספו על כתובתה ותמענן כל ימיה ויש לומר דהוה מצי למימר ולעעמין:

אף על פי פרק חמישי כתובות

סג.

אדעתא דגברא רבה מי נדרת. וא"ת והלא אסור לפתוח בנולד
דאמרינן בנדרים צפ' ר' אליעזר (דף סד.) כיצד אמר
קונס שאיני נהנה לפלוני ונעשה סופר כו' וי"ל דהכא לא חשיב נולד
כיון שהלך לצי רז דרךך הוא בזהלך ללמוד שנעשה אדם גדול אי נמי
כגון דתלה נדרו בדבר שפירש בשעה
שנדר על דעת אס לא יעשה סופר
דבעינן זה לא הוה נולד כדתנן בפרק
רבי אליעזר (שם דף סה.) קונס שאיני
נושא את פלונית שאציה רע אמרו לו
מת או עשה תשובה כו' ופרך בגמ'
מת נולד הוא וה"ה עשה תשובה ומשני
אמר רז הונא נעשה כתולה נדרו
בדבר ורבי יוחנן דמשני התם בעינן
אחר לאו משום דפליג אמתלה נדרו
בדבר אלא דלא חשיב ליה כתולה
נדרו דנדר: **ברתיה דר' עקיבא**
עבדא ליה לבן עזאי הב'. וא"ת והא
צפ' קמא דקוטה (דף ד:) פריך והא
איכא בן עזאי דלא נסיב ולההוא
לישנא דמשני נסיב ופירש אמי שפיר
ויש לומר דלע"ג דקאמר הלא דעבדא
הכי לבן עזאי מ"מ לא נשאה אלא
בזיוסין: **פוחתין לה ו' דינרין.**
בירושלמי מפרש כנגד שבע מלאכות
שהאשה עושה לבעלה וגבי המורד
דמוסיפין שלשה דינרין מפרש כנגד
שארש כמותה ועונתה והש"ס שלנו
(א) אין סובר כן דהא צני בגמרא
מה צין מורד למורדת ומפרש טעמא
אחריתא: **רב הונא אמר מתשמיש.**
אלא ממלאכה לא הוה מורדת דרז
הונא לטעמיה דלמר לעיל (דף נח.)
יכולה אשה שתאמר לבעלה איני
נזונת ואיני עושה ור' יוסי צר חנינא
קצר כר"ל וליכא למימר דקסדר כרז
הונא דלמר שיכולה אשה שתאמר
לבעלה כו' ומורדת ממלאכה היינו
מזיגת הכוס והכעת המטה והרחצת
פינו ור' רגליו דמסתברא דחייבת
אפילו אמרה איני נזונת ואיני עושה
מידי דהוה חיוצנת בקמדרא דחייבת
בזה דאין נראה שתהא מורדת אלא
מהמלאכות המפורשות במתני' ועוד
מדקאמר בנמוך חולה צמ מללכה
היא ואותן מלאכות אפילו חולה יכולה
לעשות דאניה חולה כל כך כיון שיכולה
לעסול תשמיש ואי הוה אמרינן דכי

אמרה איני נזונת ואיני עושה לא מפקעת עצמה אלא מעשיית נמר שהוא עיקר מעשה ידיה אבל שאר מלאכות כגון טוחנת ואופה כו' עבדא
הו"מ שפיר קצר כרז הונא וכן משמע קצת דקרי לעיל (דף נט.) מעשה ידיה מידי דקייץ ובשאר מלאכות כגון טוחנת ואופה לא שייך
קילותא אבל אין נראה אלא כי אמרה איני נזונת ואיני עושה פטורה מכל ו' מלאכות וכי עבדא שאר מלאכות פוחתין לה מעשיית צמר
כדתנן במתניתין (לקמן סד.) ואם היתה מינקת פוחתין לה ממעשה ידיה ונראה דהוא הדין טוחנת ואופה והא דנקט מינקת משום דלחיי
כנשורה אותה על ידי שלש דאניה יכולה לעשות לו מלאכה אחרת כיון דאניה עמו צבית ומיהו ים לדחות דאיכא למימר דדווקא נקט
מינקת ומשום דטורח ממעט חלץ פוחתין לה ממעשה ידיה אבל מכל מקום נראה דכי אמרה איני נזונת ואיני עושה דפטורה מכל המלאכות
שחם תעשה לו מלאכות אחרות אם כן לעולם לא תעשה לעצמה וצמאי תהא נזונת ואם תאמר מורדת ממלאכה אמאי פוחתין לה מכתובתה
לינקות **פירא וליחיד דהא יוכל לכופה למעשה ידיה לרש לקיט** וי"ל כיון דאניה רוצה לעשות אלא ע"י כפיהה חשיבא מורדת ופוחתין לה
אדם דר עם נחש ככפיהה אחת: **באומר איני ון ואיני מפרנס.** מכאן מוכיח רבינו אליהו שחייב אדם להשכיר עצמו ללמוד תינותא דאין
לעשות מלאכה אחרת כדי לזון את אשתו דאם לא כן מה ענין זה אלא מורד ממלאכה ומיהו כקונטרס פירש משום דזון ומפרנס הוא כנגד
מלאכה של אשה ועוד הציא ראייה מדכתבין בכתובה ואנא אפלת כו' ומיהו גם זה ים לדחות כמו שמפרש ר"ח דאפלת היינו עבודת הקרקע
פירוש אחריו ואנכש ואעורר את השדה ואנכי מונוות לצית אבל להשכיר עצמו אינו חייב: **והאמר רב האומר איני ון ואיני מפרנס**
יוציא ויתן כתובה. משמואל דפליג עליה דרז בסוף המדיר (לקמן דף עז.) דקאמר עד שכופין אותו להוציא יכופו לו לזון לא מצי למפרך דלדידיה
אמי שפיר דלע"פ שכופין אותו לגרשה מיד מה שייך תוספת ואם תאמר למאן דאמר מתשמיש נמי תקשי דעל כרחך
מורד מתשמיש נמי כופין להוציא דאנו לעולם יוספו על כתובתה ותמענן כל ימיה ויש לומר דהוה מצי למימר ולעעמין:

עין משפט נר מצוה

צו א ב מיי פ"ד מהל'
אישות הלכה טו סג
לאוין פל טו"ע אה"ע
סומן טו סקיף א:
צוה ג מיי טס הלכה יב
טור ש"ע טס סקיף ב:
צוה ד מיי וסג טס
ומיי פ"ב מהל'
יבס ותלה הלכה י סג
עשין נא טו"ע טס וסי'
קסע סקיף א:

תוספות ר"ד (המשך)

אם חזרה בה הרי טוב ואם
לא נותן לה גיטא ומפסדת
כל כתובתה אלא מתני'
מירי כגון דלא תבעה גט
אלא מכותת לצערו מפני
כעוטה עלי'. עד כמה
פוחת וכו' פ"י כתובתה
יקרא מור' ותוס' (קורא)
כל נכסי נדונייתה שפחתו
וכלו או אברו אבל אותן
שחן בעין מיבעי לן לקמן
אם הפסידה במורדה ואם
לא ודוקא כנגד כתובתה
פוחת והולך אבל כנגד
ג"מ שלה לא שאינה
מפרדת ג"מ שלה במרדה
כ"א מ"ש בשטר כתובתה
ואחרי שכלתה כל כתובתה
אם רוצה פוטרה בגט
ואם לאו אינו פוטרה
אלא מעגבה לעולם שאין
היא תוציא אלא לרצונו
ואם תתוציא להשלים עמו
כבר הפסידה כל כתובתה
אלא כותב לה כאדם
גורשאת את הבטולה וכו'
הבטולה מתרצה לתת לה
גט בתוך ימי מרדה אינו
מורח אלא ו' דינרין בכל
שבת והטאר נותן לה:
ר"י אומר לעולם וכו' פ"י
לא מביעי ג"מ שיש לה
שהיא מפרדת אם שהתה
במרדה אלא אפילו מה
שחידרן לפיול לה תפסיד
הלכך מוין לה בכל שבת
ו' דינרין אם תפול לה
ירוש' מקום אחר יגבה
מהן הבעל וכן המורד על
אשתו מעגבה מתשמיש
ואינו פוטרה בגט שאם
היה רוצה לפטרה בגט
היה מגרשה נותן לה
כל כתובתה אלא שמעגבה
מחמת שהוא כעוס עליה
מוסיפין על כל כתובתה ג'
דינרין בכל שבת והאשה
מפרדת אותן שאפילו לא
יתרצה להשלים עמה אלא
הדינרין הרויחה וניזונת
ממעשה ידיה ואי לא
ספקא שקלה מבעלה ואי
קשה אמאי גבי נדר לא
ויבין ליה אלא שבת
אחד ואם שהה יותר
יוציא ויתן כתובה והכא

המשיגין ליה משום דהתם
נדר וא"א בפיוס אבל
הכא בלא נדר דלמא
מפייס אבל דאי אי אמרה
אשה לא מינא לשהויי